

POGREŠKE PRI SLUŽENJU MISE

Dr Ivan JÄGAR

Malo prije svoje smrti dao je kardinal Mercier svojim svećenicima posljednji savjet: »Želim vam kazati samo jedno, i ostanete li tome vjerni, dat ćete svome svećeništvu punu vrijednost: uložite svu svoju brigu, da pobožno služite svetu misu! Čini mi se da sam otkupio svoju savjest ostavljajući vam ovu svoju posljednju poruku...«

Nije čudo što nam majka Crkva točno opisuje kako moramo celebrirati ovaj središnji čin svakog dana i cijelog života. Moli nas da svu svoju pažnju ulijemo u to da ništa ne uzmanjka od onoga što se zahtijeva za ovaj najsvetiji čin: *Omnem diligentiam adhibeant...*

Moj je zadatak da, prema najnovijem *Ordo Missae* od 27. I 1965, prijedem glavne greške na koje svećenik mora paziti da mu se ne potkrađu u slavljenju ovih najsvetijih tajna.

U prvoj točki *Ordo Missae* upozoruje na četiri glavna uvjeta da sakrament bude valjan: *Ordo sacerdotalis*, materija, forma i nakana. Ostale pogreške ne nište sakrament, *non impediunt veritatem Sacramenti*, ali mogu biti težak grijeh i vjernicima sablazan.

Nekoliko napomena o materiji

Materija euharistije jest pšenični kruh i vino od loze fizički prisutno pred svećenikom.

Pšenični kruh, bio on koje mu drago vrste pšenice (*triticum vulgare*, *durum*, *polonicum*, *turgidum*, *monococcum* vel *bicoccum*), svejedno je, dok sve ostale vrste žitarica nisu valjana materija sakramenta. Primijetiti li se drugo zrnje u tolikoj množini da, prema pučkoj ocjeni, nije više pšenični kruh, sakramenta nema, jer materija nije valjana.

Brašno mora biti zamiješano naravnom vodom i pečeno. Zamijesi li se ružičinom vodom dobivenom bilo kojom drugom destilacijom, valjanost je sumnjiva.

Opazim li stoga da se hostija počela kvariti (pljesniviti) ili da nije beskvasna, ne smijemo celebrirati s njom.

Opazimo li *prije* konsekracije da je hostija pokvarena ili da nije od pšeničnog brašna, tražimo drugu, prikazimo je *mente* i nastavimo misu gdje smo stali.

»Ako smo to zamijetili *poslije* konsekracije ili tek kod sv. pričesti, tražimo drugu, prikazemo i konsekriramo počevši od riječi »Qui pridie...« Poslije sv. pričesti pod obje prilike uzmemo i onu prvašnju hostiju, ali nismo dužni, jer je smijemo i čuvati na časnom mjestu dok se prilike ne rastvore.

Isto se tako postupa ako hostija kojom neprilikom nestane, odnese je npr. vjetar te se ne može naći i sl.

U svim se tim slučajevima podizanje ispušta, i izbjegava se sve što može pobuditi čuđenje ili sablazan vjernika.

Malo o materiji vina

Vino mora biti potpuno nepokvareno, istiješnjeno iz zrele grožđa. Ako je potpuno pokvareno, pretvoreno u ocat, istiješnjeno iz kisela grožđa, ili mu se primiješa toliko vode da se mora smatrati pokvarenim, nema sakramenta.

Ako je pak počelo kisiti ili kvariti se, ili je to mošt netom istiješnjen iz grožđa, ili mu nije primiješana voda, ili jest ali ne naravna već nekom destilacijom dobivena, sakrament je valjan, ali bi bio smrtni grijeh svjesno upotrijebiti takvu materiju.

Opazi li svećenik iza konsekracije hostije a *prije* konsekracije vina da u kaležu nije vino već voda, dat će donijeti drugo vino, primiješati kap vode, prikazati mente i konsekrirati počevši od riječi: »Simili modo postquam coenatum est...«

Ako to opazi *poslije* konsekracije vina, izlit će vodu u posudicu i napraviti isto kao i u prijašnjem slučaju. No ako to primijeti tek kod konsumiranja presv. Tijela i takve vode, treba uzeti novu hostiju i drugo vino s vodom, prikazati i konsekrirati od riječi »Qui pridie...« i konsumirati, iako više nije natašte.

Ni u svim ovim slučajevima nema podizanja, i izbjegava se sve što može pobuditi čuđenje vjernika ili sablazan.

Ako svećenik *prije* konsekracije vina opazi da nije ulio nekoliko kapi vode, treba da to odmah učini. Ako pak opazi *poslije* konsekracije, ne treba ništa činiti, jer nije ad valorem sacramenti.

Može se dogoditi da ne može dobiti materiju koja mu treba. Ako još nije konsekrirao, ne smije dalje služiti; je li već konsekrirao, a ne može dobiti materiju koja nedostaje, neka nastavi i svrši sve, ali izostavlja sve znakove i riječi koje se odnose na prilike, kojih nema. Ako bi trebalo čekati, neka čeka, da žrtva ne ostane nedovršena.

Neke primjedbe s obzirom na formu euharistije

Povrijedi li se integritet riječi koje spadaju na formu, tj. oduzme li se štogod ili izmijeni tako da se mijenja *smisao* rečenice, nema sakramenta. Ne promijeni li se izmjenom značenje forme, sakramentat je valjan, ali bi takav čin bio peccatum gravissimum.

Gdjekad se svećenik *poslije* konsekracije pita: jesam li sve rekao ili nisam? Ako je to samo nesjećanje, neka se ne uznemiruje! Zna li sigurno da je nešto bitna ispustio, valja ponoviti formu i nastaviti gdje je

stao. Ako je pak sumnja vrlo vjerojatna, neka sub tacita condicione ponovi formu. Nije li ništa bitna, nastavlja mirno dalje.

Toliko Ordo Missae o materiji i formi! Sad nabraja defekte koji nastaju kad svećenik nema nakane, duševnih ili tjelesnih preduvjeta, a onda i zbog ostalih materialia koja uokviruju celebriranje.

Pogreške zbog nedovoljne ili krive nakane

Ordo nabraja primjere: netko nema nakane da žrtvuje, već se ruga; u skupu hostija namjerava konsekrirati *neki* dio, a ne odredi *koji*. U oba slučaja konsekracija nije valjana.

Stavi li se određeni broj hostija za konsekraciju i odlučuje *sve* konsekrirati, a kasnije uvidi da ih je stavio više, sve je valjano konsekrirano. Zaboravi li hostije na oltaru, a neke uopće ne primjećuje, sve ovisi o tome kakovu je općenitu nakanu imao.

Zato, da svećenik ne bi u životu imao neprilika zbog takvih neodređenih nakana, Ordo određuje da svaki ima stalne nakane, jednom zauvijek stvorene, koje će ga izbjavljati iz takvih dvoumica.

Kod nakane treba dobro razlikovati generalnu nakanu, da celebrira s nakanom konsekrirati. Snagom te generalne nakane, da će naime celebrirati, svećenik posvećuje ono što ima u rukama i ono što je u kaležu, što se drži skupa, što sačinjava jedan continuum. Ostalo nije sigurno. Zato treba da semel pro semper odluči da će konsekrirati sve što je na korporalu consecrabile, da neće konsekrirati kapljica na stjenkama kaleža niti mrvica, bile one još uz hostiju ili se od nje odijelile, niti mrvica u ciboriju.

Dogodi li mu se da je uvjeren da drži jednu hostiju u rukama, a poslije konsekracije ustanovi da su dvije spojene, neka ih konsumira zajedno. Primijeti li poslije sv. pričesti, pa čak i poslije ablucije, da su ostale neke posvećene čestice, neka ih konsumira ne gledajući što nije natašte. Spadaju naime na istu žrtvu! No ako mu tako ostane čitava posvećena hostija, neka je pohrani u svetohranište. Ako pak to nije moguće, neka je konsumira.

Svećenik se mora trsiti da ima vazda aktualnu nakanu. No ako katkad, zbog rastresenosti, ostane samo virtualna, valjan je sakrament. Idući na oltar imao je nakanu vršiti ono što vrši sv. Crkva.

Duševna dispozicija svećenikova nije u redu ako nije u stanju posvetne milosti ili nije spriječen kojom crkvenom kaznom koja brani primanje sakramenata. U tom slučaju vrlo teško griješi.

Nastupi li prava potreba da celebrira a nema prigode za sv. ispovijed, mora pobuditi savršeno pokajanje, pa smije pristupiti k oltaru uz uvjet da se u roku od tri dana svakako ispovjedi. Svećenik lako griješi ako ide na oltar bez aktualne pobožnosti i s neoprostanim lakim grijesima na duši.

Tjelesni nedostaci. — Barem jedan sat prije sv. pričesti mora biti natašte. Voda ne dolazi u pitanje. Bolesnicima sv. Crkva izlazi do maksimuma u susret, daje im dozvolu da mogu hranu u tekućem stanju i bezalkoholna pića, kao i prave lijekove — bilo u tekućem bilo u tvrdom stanju — uzimati u bilo koje vrijeme prije mise.

Óvo je privilegij pa se pojam bolesnika smije uzeti u širokom smíslu: ovamo spadaju i oni koji ne leže, koji mogu izlaziti iz kuće, pa i raditi; može bolest biti i laka, kao neuralgija, besanica, glavobolja, zubobolja, slabost sila, starost i sl.

U zadnjem, desetom poglavlju, Ordo nabraja defekte koji se mogu dogoditi kod same celebracije. Vrlo je korisno poznavati sve te konkretne upute i odredbe, jer se svećeniku može iznenada što god dogoditi, pa ako nije prije obaviješten, neće se moći lako snaći. Tako mogu zbog neznanja nastati velike štete u milosnom redu. Pomislimo samo što znači za kraljevstvo Božje jedna sama nevaljana ili prekinuta a nedovršena misa. Takve činjenice odjekuju kroz cijelu vječnost.

Kod same celebracije može nedostajati što god od potrebnih stvari: ili se misa ne služi na svetom mjestu, na zakonito određenom mjestu, na posvećenom oltaru. Oltar možda nije pokriven s tri oltarnika, ne gore barem dvije svijeće koje su maxima parte od voska. Svećenik ne služi u pravo vrijeme, možda nema na sebi neki dio misnog ruha ili rublja, a može se dogoditi da ruho i rublje kao i oltarnici nisu blagoslovljeni. Ili nema ministranta, nema kaleža s pozlaćenom ili posrebnom čaškom, nije joj, kao ni pateni, ponutrica pozlačena, ili pak oboje nije biskup posvetio. Korporal možda nije čist, nije lanen, neizvezen u sredini (pa niti svilom ni zlatom), a možda nije ni blagoslovljen, kao možda ni pale. Može se dogoditi da svećenik služi pokrivene glave a nema za to potrebite dispense. Ili služi bez misala (a misal postoji) pa makar znao misu i na pamet.

Sv. nas Crkva upozorava i što da radimo ako kakav izvanjski uzrok zahtijeva prekid mise. Prije kanona netko oskvrni crkvu, misa se odmah prekida. Ako smo već počeli kanon, valja izdržati do kraja. Navale li neprijatelji, nastane li požar, poplava ili potres, ako se desi prije konsekracije, prekidamo misu, a poslije konsekracije sve ispuštamo, odmah se pričestimo ili uzimamo svete prilike sa sobom i sklanjamo se na sigurno mjesto.

A što ako *svećenik klone*? — Sruši li se *prije* konsekracije, misa se prekida i ne nastavlja se. *Poslije* konsekracije hostije (a fortiori poslije obje konsekracije) drugi svećenik mora nastaviti gdje je bolesnik prekinuo. Ako ga nema koji bi bio natašte, dužan je i onaj koji nije natašte. Majka nas Crkva sjeća da ne zaboravimo pričestiti bolesnika ako je još pri svijesti, pa makar s njime dijelili konsekriranu hostiju. Ako je rekao samo »Hoc est corpus . . .«, ništa se ne nastavlja. Ali ako je do pola izgovorio formu konsekracije vina, drugi nastavlja nad istim kaležom čitavu formu od riječi »Simili modo . . .« No može uzeti i drugi kalež i ponoviti cijelu formu od »Simili modo . . .« Kod sv. pričesti uzima najprije hostiju klonulog celebranta, zatim svoj kalež, a poslije svoga konsumira i njegov napola konsekrirani kalež.

Izvan ovih slučajeva bio bi peccatum gravissimum kad netko ne bi konsumirao obje prilike.

*

Lako se snaći ako prije konsekracije padne muha ili pauk u kalež. Uzimamo sve nanovo, ne zaboravljamo prikazati mente i nastavljamo.

Ali teže je životinjicu poslije konsekracije izvaditi: valja je oprati vinom, i poslije mise sve spaliti, a abluciju baciti u sakrarij.

Padne li što god otrovna u kalež ili nešto što draži na povraćanje — Konsekrirano se izlije u drugi kalež pun vode da se species rastvori a voda se zatim baci u sakrarij. Kalež, naravno, nanovo konsekriramo.

Isto tako postupamo takne li što god otrovna konsekriranu hostiju. Stavljamo je u kalež pun vode i pohranimo na časno mjesto, najbolje u svetohranište.

Ako nam partikula ostane u kaležu kad primamo presvetu Krv, slobodno je prstom dovedemo do ruba i uzmemo prije purifikacije, ili zajedno s vinom.

Opazimo li da je hostija slomljena, puk to neće primijetiti, mirno nastavljamo s misom. No ako bi se ljudi sablaznili, tražimo drugu i prikazemo. Ako smo slomljenu već prikazali, i nju konsumiramo poslije ablucije. Padne li konsekrirana hostija u kalež, ništa se ne ponavlja, već se sve dalje nastavlja, a sve obrede i znakove, ako je moguće pravimo s onim dijelom hostije koji je ostao suh. Ako je sve nakvašeno, ne vadimo je, već ispuštamo znakove za koje je potrebna, i konsumiramo je zajedno s presv. Krvlju. Križajući se s kaležom govorimo: »Corpus et Sanguis Domini nostri...« Smrzne li se u kaležu, ovijmo ga toplom tkaninom; ne koristi li, stavimo ga u vruću vodu, no pazimo da voda ne uđe u kalež.

Kapne li kap presv. Krvi na oltar, izlijemo malo vode na ono mjesto i otaremo purifikatorijem. Kasnije se korporal, oltarnik ili mjesto operu što se bolje može, i voda se baci u sakrarij. Ako se iza posvećenja sve prolije, a samo malo ostane, to je malo dosta da misa bude potpuna, a s prolivenim postupamo kao u prijašnjem slučaju. Ako ništa ne ostane, uzimamo drugo vino s par kapi vode, prikazemo mente i konsekriramo od riječi »Simili modo...«

Povrati li bolesnik hostiju, skupimo sve u vatu ili kudjelju i stavimo u posudu s vodom na dostojno mjesto.

Padne li posvećena hostija na tlo, uzimamo je s počitanjem, mjesto polijemo s vodom i otaremo. Padne li na odijelo, nije ga potrebno prati. Padne li hostija na odijelo ženske osobe, ona sama uzima hostiju i sama se njome pričesti.

Da nam to sve nije Crkva rekla, morali bismo drhtati od strave kako da postupimo s presvetim Bogom misteriozno prisutnim pod prilikama. Zato smo zahvalni svetoj Crkvi! I zahvalnost nas potiče da se njezinih naredaba i držimo, jer je misa njezina a mi smo njezini službenici i oda-brani sinovi.